

בס"ד

שיעור הגר"א עוזר שליט"א ראש ישיבת אתרי

המתקיים בבית הכנסת "מאור ישראל", בראנד 18, הר נוף

בענין:

זקדשתו

- תקנג -

נמסר בש"ק פ' אמור ה'תשע"ח

בש"ק פ' בהר בחקותי יחל השיעור אי"ה בשעה 17:20 אחה"צ

מנחה בשעה 17:00. השיעור יהיה בענין:

אונאה

לעילוי נשמת ר' שלמה ב"ר בן ציון זצ"ל ור' שמואל יצחק ב"ר דוד זצ"ל

בברכת שבת שלום

המארגנים

וקדשתו

[אלא שאנו נוקטים כדעת רוב הראשונים שחובה גמורה היא מדאורייתא* וכפשט הסוגיא בגטין וכמוש"כ המג"א (רא), ודלא כהתוס' והרא"ש שאינו אלא מדרבנן. וכבר נחלקו בדבר אמוראים בירושלמי פ"ה דגטין]. ומבואר שהדבר תלוי ברצונו, כמו שאר זכויות של הכהנים שרשאים למחול עליהן.



ב אולם שיטת הרמב"ם (במצות עשה לב) מפורשת שהמצוה לכבד הכהנים אינה תלויה ברצונם אלא אפילו ימאנו לא נשמע מהם. והנה הרמב"ם הביא הברייתא דתנדר"י כפשוטה, שמקור דין כיבוד בהקדמת הכהן נלמד מ'וקדשתו'. ואמנם לפי שיטתו אכן שני הענינים היוצאים ממקרא זה, הפרשתו מפסולות וניהוג כבוד בו, אינם תלויים כלל ברצונו של הכהן. אלא שעדיין טענת הרא"ם במקומה כיצד נלמדים שני דברים מפסוק אחד. ועוד, מה יענה הרמב"ם על דברי מהר"ם הלא כתיב 'כהונתכם' דמשמע דהכהונה שלהם היא, וגם מהסוגיא בגטין מוכח דמצד הדין יכול כהן אחר לקרוא בתורה ראשון.

ואמנם מקור לסברת הרמב"ם נמצא בתוספתא (סנהדרין ד, א) דכהן גדול לא ירחץ במרחץ עם אחרים. והיינו משום שמצוה לקדשו ולכבדו [והר"ן במגילה כתב ד'וקדשתו' קאי על כה"ג. ובמנ"ח ובאר שבע תמהו עליו מפשט המקראות שאינם מורים כן, דהא רק לבתר הכי כתיב והכהן הגדול מאחיו וגו'], ולרבי יהודה אפילו אם הסכים לכך אין שומעין לו שנאמר וקדשתו - על כרחו. ואף שהרמב"ם (כלי המקדש ה, ג) כתב שאם רצה שירחצו אחרים עמו הרשות בידו, כבר פירשו () דהיינו מפני שזהו כבודו שישמשוהו שם, אבל בלאו הכי לא.²



ולפרש דברי הרמב"ם י"ל שלש דרכים, וכולן אמת; -

א. בלשון הרמב"ם בספר המצוות מבואר שהמצוה היא לכבד זרע אהרן. וכתב שזהו הטעם שנתרבו אף בעלי מומין לכיבוד, הגם שאינם מקריבים לחם אלקיהם, אלא שהמצוה היא 'לכבד כל הזרע הנכבד ההוא', תמים ובעל מום. ומשמע שגדר הדין הוא לכבד את שבט הכהונה, ואינו כבוד לכהן הפרטי. אשר על כן אף אם הוא עצמו מוחל, כבוד השבט מי ימחל.

ובזה מובנת שיטת ראשונים המובאת במאירי (בגטין נט) אודות כיבוד לחכם במקום שיש כהן, שאם נודע לנו על כהן בעולם שהוא גדול כמו החכם, אין החכם קודם לכהן, 'שכבודו של אותו כהן שבמקומו מתפשט לכל בני משמרתו', משא"כ אם אין כהן בכל מקום כמו החכם הזה - החכם קודם. וטעמה של דעה זו כאמור שכבוד שבט הכהונה הוא ולא כבוד הכהן הפרטי, ולכן הקובע הוא אם יש חכם בכל השבט כמו הישראל.



ב. הסבר נוסף - על פי דברי הרמב"ם שמפרש ענין נתינת הכבוד לכהנים שהוא נתינת הגדולה לה' יתברך שהוא לקחם ובחרם

א ומ"מ לא מצוי לתבוע זכותו בדינא ודיינא, שאעפ"י שאנו מצווים ליתן לו, אין זה ענין ממוני כמתנות כהונה.

ב ויש להעיר שלפ"ו ר"י אוסר אעפ"י שהוא לכבודו, ואילו לגבי אביו אמר ר"י (בפסחים נא) שמוותר לרחוק עמו משום שזהו כבודו.

א 'וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב, קדש יהיה לך' וגו' - פרש"י נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה. והיא ברייתא דתנא דבי רבי ישמעאל (בגטין נט: ועוד), אלא שרש"י לא הביאה על רישא דקרא - 'וקדשתו' כפשט הברייתא, אלא על 'קדש יהיה לך'. וכבר עמד על כך הרא"ם. ובמהר"ם שיף (בגטין שם) דייק גם מרש"י בגמ' שכן פירש הברייתא, שכתב על רישא דברייתא 'וקדשתו' - 'כי את וגו''. הרי מפרש שהדרשה נסמכת על המשך הכתוב. וביאר הרא"ם טעמו של רש"י, כי מ'וקדשתו' הלא דרשינן לכפות הכהן להוציא את האשה הפסולה לו (תו"כ, הובא ברש"י). וכן הוא ביבמות פח: וברש"י - שאם לא רצה כהן להתקדש מטומאה ומנשים פסולות (דפנו), והוקשה לו א"כ כיצד למדים ניהוג כבוד מהאי קרא - על כן פירש הדרשה דתנדר"י דאסיפיה דקרא קאי.

ויש להוסיף נופך; לא רק שהוקשה לו כיצד להוציא שני לימודים ממקרא אחד אלא שני הפירושים הללו מנוגדים בענינים, שזה ענין כפיית הכהן להתקדש ואילו מתן כבוד שהוא ברצונו דוקא, וכפי שהאריך מהר"ם מרוטנבורג בתשובה (מובא במרדכי בגטין שם) שיכול הכהן למחול על כבודו וכמו ת"ח שמחל על כבודו כבודו מחול, דהכא נמי הכהונה ידידה היא כדכתיב 'והיתה לו ולזרעו' וכתוב כמה פעמים 'כהונתכם'. וכן הוכיח מהסוגיא בגטין שם דדוקא לקרוא ראשון אינו רשאי לתת לאחר משום תקנתא דרבנן דלא לייתו לאינצויי, משא"כ בשאר עניני כבוד מותר. והוסיף מהר"ם שאף על פי שדרשו מ'וקדשתו' שכופים אותו לגרש אשה פסולה הרי שאין הדבר תלוי ברצונו של כהן - דוקא לענין זה אמרו אבל לא לענין כבוד. ואם כן זהו שהוקשה לו לרש"י כיצד נחלק בסכינא חריפא פירושא דקרא, דלענין קידושו מנשים פסולות מפרשינן 'וקדשתו' בכפיה ואילו לענין ניהוג כבוד מתפרשת המצוה מרצונו [הלא שניהם מדאורייתא כדנקטו רוב הראשונים כמשמעות פשט הסוגיא בגטין נט, וכמוש"כ המג"א (רא) להלכה] - על כן פירש רש"י דניהוג כבוד נלמד מ'קדש יהיה לך'.

ומדויקים הדברים בלשון המקרא, ד'וקדשתו' משמע מצוה המוטלת עלינו לעשות מעשה בכהן, שאם היה נשוי לפסולה מצווים ב"ד לכופו לגרשה, ואילו 'קדש יהיה לך' משמעו תוצאה ולא עשיית מעשה בכהן עצמו אלא יחוס קדושה לכהן, שיהא קדוש ומכובד אצל הישראל, ועל כן מקרא זה נדרש לענין הכבוד שאינו אלא מרצונו של כהן.



סברא זו, שניהוג הכבוד עם הכהן תלוי ברצונו, מוכחת היא גם מדברי התוס' והרא"ש בחולין (פז) שנקטו הם - בניגוד לשאר ראשונים - שכיבוד הכהן לקרוא ראשון אינו חיוב דאורייתא, שמשום כך כתבו שישראל שעלה במקום הכהן אינו חייב לשלם לו עשרה זהובים כדין החוטף מצוה מחברו. ומבואר מדברייהם שמשום זאת לדברים שהכהן זכאי בהם וכמו מתנות כהונה שזיכתה לו תורה, ועל כן נקטו שאילו היה דין זה תורה, בדין שישלם לו על זכות זו של קריאה ראשון, וכן היה זכות לכהן לתבוע בדין לקיחת מנה ראשון - ומשמע שבעיקר ענין הכבוד נקטו כסברת מהר"ם שהוא דבר השייך להם שעל כן ברצונם יכולים למחול על זכות זו, הלכך בדין היה שיכולים לתבוע זכות זו בדין.

והנה מסידור דברי הרמב"ם בהלכותיו מבואר שגם החיוב לכבדם לפתוח ראשון וכו' נובע גם הוא מאותו ענין לקדשם ולהכניסם לקרבן. וביאור הדבר הוא שמהות המצוה היא שעל ישראל להבדיל ולייחד את שבט הכהונה לתפקידו, כלשון הרמב"ם שם: 'הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות... ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכניסם לקרבן שנאמר וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב. וצריך כל אדם מישראל לנהוג בהן כבוד הרבה ולהקדים אותם...'. [בהוצאת פרנקל הכל נכלל בהלכה אחת, והיינו כנ"ל]. הוה אומר: אין הכבוד מטרה לעצמה כשאר מצות כיבוד שהוא בא לטובת מקבלו, אלא ענינו להבדיל את הכהנים לעבודה וליחס להם קדושה (כלשון התרגום החדש של ספר המצוות. וסימוכין לדיוקו מכך שנקט לשון זו הנמו"י ב? ?), להיותם מובדלים ומרוממים משאר העם. ומובן אם כן שאין הכבוד תלוי ברצון הכהן כבשאר מצוות שבכבוד, כי מצות הכבוד מטרתה להבדיל את הכהנים ולקדשם.

והגרי"ם פ' פערלא (ח"ג עמ' 293) הקשה סתירה בין דברי הרמב"ם בסהמ"צ שהגדיר המצוה לכבדם ולנשואם לפתוח ראשון וכו', לדבריו ביד החזקה שהמצוה היא לקדשם ולהכניסם לעבודה. וכתב שהרמב"ם חזר בו בספר היד, והשיא דבריו לענין מצות מנחת חינוך בהיכנסו לכהונה. והדברים נראים רחוקים, וביטול שהרמב"ם עצמו כתב במנין המצוות הקצר - שהוא פתיחה לספר היד - בגדר המצוה 'לחלוק כבוד לזרעו של אהרן ולהקדימו לכל דבר שבקדושה', וא"כ הרי הקושיא היא מספר היד גופא ואין לומר שחזר בו.

אך הבאור הוא כפי שנתבאר עפ"י דברי הגר"ח (ע' שיעור ב) שברמזים הגדיר הרמב"ם את קיום המצוה ועיקר ענינה ואילו בפנים ההלכות הגדיר את מעשה המצוה, והכא נמי המצוה מתקיימת בכך שהכהן מנושא ומובדל משאר העם (וכמו שנחשבים הכהנים כעם בפני עצמם, 'עם קדושיך'), אולם אופני עשייתה הם ע"י הפרשת כל דבר המעכו מלעבוד וגם ע"י הנהגת כיבוד מעשית לפתוח ראשון וכו', כמבואר בהלכות עצמן בתחילת פ"ד מכלי המקדש. מעתה נפתח הפתח לישב דברי הרמב"ם שמצוה לכבדו אפילו אם ממאן, עם הסוגיא בגטין שמבואר שם שלולא תקנה מיוחדת בקריאה בתורה, רשאי הכהן ליתן לישראל לקרוא ראשון, ועיקר התירוץ נמצא בהגהות ר"ב פרנקיל (בהגהותיו) בקיצור אמרים, לחלק בין אם הכהן מרשה לישראל אחר לקרוא תחתיו או אם אומר בסתם איני חפץ שתכבדוני (וכן מדוייק בלשון הסמ"ג (המובא במג"א רא) שאם הכהן רוצה לחלוק כבוד לאחר רשאי. ולא כתב סתם למחול על כבודו]. ולכאן קשה הרי לא מצינו בשום ענין של כבוד שיכול להעביר הזכות לאחר ובכך תתקיים מצות הכיבוד, אטו אם יאמר הת"ח לקום בפני אחר מתקיים בזה דין כבוד [ואם באת לומר שהוא כזכות ממנונית שיכול להעבירה לאחר, הלא כמו"כ יוכל גם למחול עליה לגמרי]. - אך להאמור אתי שפיר דהכא שאין זה ענין עצמי של כבוד אלא כדי להבדיל זרע הכהנים להיותו קדוש ומנושא, ולכן לענין זה סגי כשהוא הקובע למי לתת ראשון, משא"כ לומר שאינו חפץ כלל בכיבוד, לאו כל כמיניה!

1 תדע, דמבואר בפוסקים (באו"ח קלו מתשו' רמ"מ) שהפרנס אינו רשאי ליתן עלייתו לאדם אחר. ומ"ש מהנה - אלא שם המבוקש הוא הכיבוד עצמו וכל שאינו עולה אינו מתכבד ושוב אין לו כל וזות בעלייה, משא"כ הכהן המבוקש הוא עליונות הכהן, ועל כן כל שהוא הקובע למי לתת מתקיים ענין זה.

לעבודתו ולהקריב קרבנותיו, וכן האריך בספר החינוך שם. ואם כן מצד זה שונה כיבוד הכהן מכיבוד רבו, שכבוד רבו כבוד דידיה הוא כפי שלמדו מ'תורתו' - תורה דיליה [כל חכם וחכם עם תורתו המיוחדת השייכת אליו], משא"כ כיבוד הכהן ענינו כבוד לאדון ע"י מתן כבוד למשרתיו (כדוגמת מה שחידש הגרי"ז לענין קימה בפני ת"ח שהוא דין כללי לכבד ת"ח אפילו אינו רבו, ובדין זה - כתב - אין מועילה מחילת החכם דמשום כבוד התורה הוא].



ג. בעומק הענין יש לבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בחיבורו הגדול (פ"ד מכהמ"ק) 'ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכניסם לקרבן וכו' צריך כל אדם מישראל לנהוג בהן כבוד הרבה ולהקדים אותם לכל דבר שבקדושה' וכו'. והנה לא פירש לנו הרמב"ם מה ענין הכנתם לקרבן, ומאין הוציא דבריו אלו - אך הדבר מבואר בהלכה המובאת בתורת כהנים ובגמ' שנתחייבנו להפרישו מכל דבר הפוסלו לעבודה, והרי שנינו בבכורות שכהן הנושא נשים בעבירה או נטמא למתים פסול לעבודה. ונקט הרמב"ם שהוא דין דאורייתא וכפשט הכתוב 'לא יטמא בעל בעמיו להחלו' שפרש"י דקאי על הנושא נשים בעבירה דמתחלל הוא מהכהונה [והיינו באותה עת שהוא נשוי לה, ולא מתחלל לגמרי מהכהונה. תדע דהלא פסק הרמב"ם (ביאת מקדש וט) דאף בהיותו נשוי לאשה הפסולה, אם עבד לא חילל עבודה]. וכמבואר ברמב"ם בספר המצוות שם שכתב שהתנאים המחוייבים למצות כיבוד מבוארים במסכת בכורות. והיכן מבואר בבכורות דין כיבוד הכהן - אלא ודאי כוונתו לדין הנ"ל שצריך להפרישו מכל דבר המונעו מעבודה.⁷



ומובן בזה מדוע החיוב לכופם שלא לישא פסולות נמנה כמצוה לעצמה, והלא לכאורה כל ענינה הוא לכפות הכהנים לקיים את אזהרותיהם שנגזשו בהם כבר, וכדין כפיה על המצוות ואפרושי מאיסורא שבכלל התורה, שאינו נחשב מצוה לעצמה. וכן צריך להבין למה נצרך לזה קרא והלא בכל התורה כולה ב"ד כופים על המצוות - אלא שכבר מבואר בסוגיא דיבמות פח: דלהכי דרשינן מ'וקדשתו' בעל כרחו, לומר דאף בגוונא דתרי ותרי והיא ניסת לאחד מעדיה המעידים שמת בעלה ואומרת 'ברי לי' - כופים אותו לגרשה. וביאור הדבר (כפי שכתב בקה"י כתובות) (דבעלמא דין כפיה על המצוות היינו כדי שיקיים האדם את מצוותו המוטלת עליו ואין זה ענין המוטל עליו אלא ב"ד מצווים לדאוג לכך שהאדם יקיים את מצוותו (וכפי שהאריך בזה הגר"ש שקאפ). משא"כ כאן ישנה מצוה מיוחדת על ישראל לקדש את הכהן ולהכנינו לעבודה ולהפרישו מדבר הפוסלו, ואין זה ענין של הכהן עצמו אלא שלנו. ועל כן גם אם הוא והיא 'ברי' אך הואיל ולב"ד הדבר מסופק דהא קמן תרי ותרי, לכך כופים אותו לגרשה.⁷

ג יש להעיר ממש"כ הבאה"ל קכח, מא דלכו"ע דין זה אינו אלא קנס דרבנן.

ד ושמו זהו המקור למה שנראה מפרש"י בקדושינו כא שאסור לכהן להטיל מום בעצמו, שבכך הוא פוסל עצמו מעבודה. ובוה יל"פ הנראה מפרש"י בחולין לה. שאסור לכהן לטמא עצמו, והקשו הלא אינו מוזהר אלא על טומאת מת (וע' גם רש"י יומא פ: ובגה"ש שם) - אך יתכן שמכלל 'וקדשתו' למדנו שאף הכהן עצמו מוזהר שלא לפסול עצמו מעבודה, אף לא באופן זמני.

ה אמנם להלכה חילוק זה בין איסורי בהונה לשאר איסורים לא הובא בפוסקים, וכבר עמד על כך הבית-מאיר (אה"ע ויג) דנראה דלא קי"ל להלכה כתיורין זה שבגמ', וכן כתב המנ"ח לשימוע מהשמטת הרמב"ם בספר היד דין הוצאת אשה פסולה מכהן בכפיה (אמנם בתשובה כתב שמחזירימים הכהן עד שיוציא. והובא בפוסקים אה"ע ויג דין זה שייך לכאן בכל פסולי חיתון). משמע שלדינא אין כופים אלא מצד הדין הכללי שבכל התורה. ויתכן שהפוסקים דלא ס"ל דין כפיה מיוחד בוקדשתו, סוכרים דברייתא דרפנו שהיא מספרא דסתמה רבי יהודה, אולה כשיתיה בתוספתא סנהדרין גבי כיבוד כה"ג דוקדשתו על כרחו, אבל להכמים אינו אלא מרצון הכהן. אך בדעת הרמב"ם שהביא דין כפיה בספר המצוות, צ"ל שנכלל זאת בדבריו בספר היד שנצטוו להבדילו ולהכנינו לקרבן.

השיב. ורבנו פטר פירש שלכך מותר להשתמש בכהן, מפני שהוא מוחל על כך. וכן הוכיחו מכמה מקומות דמבואר דיש עבד עברי או משרת כהן (ע' הגהות מיימוניות פ"ג מהל' עבדים), וכן נפסק ברמ"א (סוס"י קכח). והט"ז נחלק על טעם זה ופירש הטעם משום שעושה כן בשכר [וכצ"ל לשיטת הרמב"ם והחינוך הנ"ל שאין מועילה מחילה]. ועכ"פ שיטת ר"ת צריכה ישוב, מאי שנא איסור השתמשות בכהן שאינו נוהג בזמן שאין בגדיהם עליהם, משאר עניני כיבוד שנוהגים בכל זמן.

ולכאורה היה אפשר ל"ל שאיסור השתמשות בכהן הוא דין נפרד לגמרי ואינו שייך למצות 'וקדשתו' כלל אלא כעין דין מעילה אבל אין בזה אי-כבוד כאשר משתמש בו, שהרי רגילות הוא בין אדם לחברו לעשות שירות זה לזה, ובפרט כשיוצק מים על ידי אדם חשוב הרי אדרבה מתכבד הוא בכך. ועל כן שפיר שייך לומר שזה דוקא בשעה שהכהנים מכהנים דומיא דכלי המקדש, ולא בזה"ל. משא"כ דין 'וקדשתו' שאינו שייך לזמן שהם מכהנים דוקא. ואולם מסתבר שאיסור השתמשות בכהן גם הוא נובע ממצות וקדשתו ואינו דין נפרד, וכמו שנקטו הכת"ס (ח"א טו) והגרי"פ.



אך לפי כל הנ"ל יש לנו מבוא להבנת שיטת ר"ת באופן המיושב יפה בלשונות המקראות, דהנה בתו"כ אמרו על הכתוב כי את אשי ה' וגו' - זה גרם להם. ולבתר הכי דרש מ'והיו קדש' - לרבות בע"מ. והדברים מתמיהים, אם הגורם הוא משום הקרבתם כיצד נכללו בעלי מומין במצוה הלא אינם כשרים לעבודה. ובספר תורת רפאל פירש דבע"מ נתרבה משום שגם הוא אוכל בקדשים ואכילת קדשים נחשבת כעבודה. אך יש לומר באופן אחר, דלדעת ר"ת שני דינים יש, הנלמדים מתרי קראי; 'קדושים יהיו לאלקיהם' - לקדשם ולהבדילם להיות משרתי ה'. דין זה אמור רק כאשר הם מכהנים, כפי שממשיך הכתוב 'כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבים', ומצד דין זה נובע איסור ההשתמשות בכהן כי בכך שמשתמש בו הריהו מתנהג עמו כאחד העם ואינו מבדילו ומקדשו, אבל משום חוסר הנהגת כבוד אין בזה שכן דרך הבריות איש את רעהו יעזרו. ואולם מלבד זאת נאמר דין נוסף לכבד הכהן בגלל קדושתו ומעלתו, אשר נתרבה מ'והיו קדש' - וזהו ענין נפרד מענין הכנתו לכהונה [דלא כמבואר לעיל בדעת הרמב"ם] אלא מצות כיבוד עצמית, ומצד הדין הזה נתרבו אף בעלי מומין שאינם עובדים שמ"מ הם מזרע אהרן, וזה שייך אף בזה"ל. וכן אתה אומר במקרא השני, 'וקדשתו' - היינו כפייה על הימנעותו מדבר המחללו - 'כי את לחם אלקיך הוא מקריב', דהיינו מצות הבדלה והכנה לעבודה כנ"ל² ומלבד זה 'קדש יהיה לך' - דהיינו ענין נוסף שיהיה הכהן מכובד ומקודש, אף בלא שייכות לעבודה וכגון בבע"מ או בזמן הזה.



ג המנ"ח (רסט) כתב ושנה שמצד הסברא נראה שאין מצות 'וקדשתו' ביחס לכהן בעל עבירה, והשנה זאת לכיבוד אב ואם שלדעת רוב הראשונים אין חובת כיבוד ברשעים, אלא שכבר העיר שמדברי הפוסקים משמע שרק בכהן העובר על מצוותיו אין חובת 'וקדשתו', ולא בשאר עבירות. ולהאמור ודאי כן הוא, דדוקא הנושא נשים פסולות וכד' שאינו ראוי לעבודה כנ"ל אין מצוה לקדשו, אבל לא בשאר עבירות שאינו מתחלל בגללן, שהרי אין ענין הכבוד כשאר מצוות כיבוד, אלא ענינם להבדיל את הכהנים להכינם לעבודה!



דעת התומים (טו) שאין המצוה לכבד הכהנים אלא לענין דבר שבקדושה, ולכך לא מציינו שיש להקדים כהן כבואו לדון כמו שמצינו בת"ח. וכן דעת הפמ"ג (קלד). ונדחק הפמ"ג לומר דמה שאמרו ליטול מנה ראשון בסעודה היינו דוקא בסעודת מצוה. וכן קשה מכמה מקומות שרואים שאף בעניני הרשות יש לכבד הכהן לפתוח ראשון (ע' בספר ... להגאון האדר"ת). אך כבר פירש הרא"ש בנדרים (סב) מה דאמרין 'לכל דבר שבקדושה' - בכל דבר שיראה גדול ומקודש, הרי שאין 'דבר שבקדושה' מגדיר את את הענינים שבהם נתחייבנו לכבד אלא מבאר את קיום הדין ותכליתו, לנהוג ולייחס אליו קדושה, וכלשון רש"י בפרשה 'נהוג בו קדושה, לפתוח ראשון בכל דבר'. ואכן כתב הריטב"א () שגם כהן צריך לכבדו בקדימה בדין.



המג"א (רא) צדד ליישב מנהג העולם שאין מקפידים להקדים הכהן [הגם שנקט למעשה לזיהר בזה] - אפשר משום שאין אנו בקיאים ביחוסים כהונה. וכבר הקשו הלא מכל מקום מכלל ספקא דאוריתא לא יצא"א אך להאמור יש ליישב כי ענין הכיבוד הוא להכינם לעבודה, ובכנהי חזקה שאינם כשרים לעבוד במצב זה, יש מקום לומר שאין מצוה זו נוהגת, וכמו שכתב המג"א (רפב סק"ו) דכהן קטן נראה שאין כלפיו מצות עשה דוקדשתו כיון שאינו יכול להקריב וכתוב 'כי את לחם אלקיהם הם מקריבים', והכא נמי בכהני חזקה"א אלא שהקשה רעק"א על המג"א הלא בתו"כ נתרבו אף בעלי מומין הגם שפסולים לעבודה (אולי חסרים כאן דברים).

ד והנה נשאל ר"ת על כהן אחד שיצק מים על ידיו והלא איתא בירושלמי שאסור להשתמש בכהן והמשתמש בו הריהו כמועל שהשווה הכהנים לכלי שרת, ותירץ ר"ת שבזמן הזה שאין כהונתם עליהם אין איסור להשתמש בהם. והקשו לו אם כן אף שאר עניני כבוד לא יהיו נוהגים בזמן הזה מפני אותו הטעם. ולא

ז ומספר החינוך נראה שכהנים בעלי עבירות לא נתחייבו לכבדם. וי"ל שבנתינת הכבוד לבעל עבירה אין בזה פעולת הבדלה לומר למשרתי ה', אדרבה בגלל רוממות הכהנים וקדושתם אין ראוי לכבד כאלו שאינם הולכים בדרכו של אהרן. וכ"כ הריב"ש בסוס"י צד.

ח ועוד הלא סומכים על חזקה זו לענין ברכה כגון במצות פדיון הבן - הרי שמחוקקין זה לוודאי.

ט ואף כי י"ל שצריך להכינם לעבודה לכשתברר יחוסם בעתיד, אך מ"מ השתא מיהא אינם ראויים לעבוד.

י ולכאן יש מקום ליישב עפ"י ד התורת-רפאל דלהלן דבע"מ שאוכלים היו כעבודה, כהנים אוכלים ובעלים מתקברים. וי"ל שאף אם קטן אוכל בקדשים, אין אכילתו כעבודה המכפרת.

יא ולפ"ז יוצא שמותר להשתמש בכהן בעל מום אף בזמן הבית, כגון אטר יד שאינו כשר לעבודה. ובכך אפשר ליישב באופן נוסף כל המקומות שנראה בהם שכהן יכול להיות שכיר ומשרת ועבד, אך בקדושתו כא: מבואר שאף כשאינו בע"מ משכח"ל עבד עברי כהן, ע"ש. וע"ל דהיה בזה"ל מירי או כשאר תרועים דמחילה מועלת או בשכר שאני.

יב ולפ"ז יוצא דבר חדש, שלא אמרו 'דפנו' (מצד הדין המסוים של כהנים, ולא מהדין הכללי של כפיה על המצוות) אלא בכהן הכשר לעבודה, ולא בבע"מ או בזה"ל הגם שמוזרר על הפסולות ועל הסומא. רמ"ז.

